

Хрипко О.О.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Науковий керівник – к.п.н., доц. **Зімакова Л.В.**

СУТНІСТЬ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ КООПЕРОВАНОГО НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЕВОЇ ОСОБИСТОСТІ В ЗДО

У статті висвітлюється проблема формування мовленнєвої особистості дітей дошкільного віку. Висвітлено особливості використання кооперативного навчання в закладах освіти. Проаналізовано моделі та структурні компоненти кооперованого навчання. Рекомендовано перелік кооперативних ігор, використання яких сприятиме формуванню мовленнєвої особистості дошкільників.

Ключові слова: мовленнєва особистість, кооперативне навчання, технології, діти дошкільного віку.

Постановка проблеми. Суспільні зміни, що відбуваються в нашій країні, створюють нові вимоги до особистості та прояву її активності у всіх сферах життєдіяльності. Пріоритету набуває розвиток особистісного потенціалу дитини в дошкільні роки, формування її здатності до самовизначення в різних життєвих ситуаціях, конструювання їх ціннісного ставлення до оточення та до себе через словесне вираження. Зважаючи на це, виникає потреба у реформуванні сучасної освіти, яка б орієнтувалася на особистість дитини, добір кращих засобів для розвитку й максимальної реалізації її індивідуальних нахилів та здібностей, а також формування вміння взаємодіяти з однолітками та дорослими. Розвиток комунікативної компетентності неможливий без організації групової роботи у закладі дошкільної освіти, адже, взаємодіючи з дітьми одного віку, дошкільники оволодівають мовою і мовленням як засобами спілкування, пізнання, самостверджуються в житті, демонструють свої знання та здібності, підвищують самооцінку, формують лідерські якості.

Аналіз останніх досліджень. Особливу увагу розвитку мовленнєвої особистості у дітей дошкільного віку в широкому життєвому контексті приділяють такі фахівці, як Н. Гавриш, А. Гончаренко, Л. Калмикова, С. Кулачківська, Т. Піроженко. Питання використання кооперативного навчання в закладах освіти вивчають В. Дроздова, Л. Зімакова, Т. Кошманова, Л. Піроженко, О. Пометун, О. Тупиця та ін.

Проблема розвитку мовленнєвої особистості дитини старшого дошкільного віку є актуальним питанням сучасного освітнього

простору. Слід відзначити, що як показує практика з кожним роком збільшується кількість дітей, що мають проблеми у розвитку мовлення, недостатньо сформовані комунікативні та організаторські вміння. Незважаючи на широкі дослідження означеної тематики, питання використання сучасних технологій кооперативного навчання залишається мало вивченим.

Мета статті – висвітлити значення використання сучасних технологій кооперативного навчання в процесі формування мовленнєвої особистості дитини дошкільного віку; здійснити аналіз технологій кооперативного навчання та надати рекомендації, щодо їх використання в освітньому процесі ЗДО.

Виклад основного матеріалу. Мовленнєвий розвиток дитини – один з провідних факторів становлення особистості дошкільника. За ступенем розвитку цього виду психіки можна визначити рівень сформованості соціальних і пізнавальних досягнень дитини дошкільного віку – її потреб та інтересів, знань, умінь та навичок, а також інших психічних процесів, що є основою особистісної мовленнєвої культури [1, с. 98].

Мовленнєвий розвиток дитини дошкільного віку залежить від створення дорослими найбільш сприятливих умов для повного розкриття потенційних здібностей кожного дошкільника, які виявляються в усіх видах дитячої діяльності й пов'язані із комунікацією. Становлення у дитини всіх психічних функцій та процесів, особистості загалом неможливе без спілкування з оточуючими – дітьми та дорослими. Мовленнєвий розвиток кожної дитини необхідно розглядати в такому аспекті як відображення та закріплення навичок комунікативно-мовленнєвої взаємодії [2, с. 25].

Н. Гавриш, зазначає, що розвиток комунікативної компетентності починається з набуття дитиною вміння встановлювати контакт із партнером у спілкуванні, дотримуючись ustalених правил етикету. Науковиця акцентує увагу на тому, що у повсякденному житті дитина спостерігає і наслідує приклади спілкування між собою дорослих, дітей тощо. Справжнім зразком комунікативної поведінки має бути притаманна широка палітра емоційно-інтонаційного забарвлення [3, с.13].

Діти старшого дошкільного віку найбільш чутливі до мовлення, його граматичної будови, у них з'являється вміння аналізу власного та чужого мовлення. Старші дошкільники вже можуть помічати мовні помилки, вправляти мовлення однолітків та власне, оволодівають граматичні форми з якими у них були труднощі. Вони починають покращувати свою звуковимову, збільшувати словниковий запас, покращують граматичні вміння, опановують засоби мовленнєво-

комунікації. Саме це сприяє формуванню у дошкільника мовленнєвої особистості.

У своїй роботі педагоги використовують різноманітні технології та методи навчання, проте, ми б хотіли детальніше розглянути використання технологій кооперативного навчання в процесі формування мовленнєвої особистості.

Одним із різновидів інтерактивних педагогічних технологій є – кооперативне (коопероване) навчання. Теорією та впровадженням кооперативного (кооперованого) навчання в Україні займаються такі науковці, як Т. Кошманова, Л. Пироженко, О. Пометун та ін.

Коопероване навчання В. Дроздова є сучасним інтерактивним підходом до навчального процесу у рамках педагогіки співробітництва, освітня технологія, яка включає в себе багато конкретних предметних технологій, методів та прийомів; «це форма (модель) організації навчання у малих групах учнів, об'єднаних спільною навчальною метою» [5, с. 22].

О. Пометун та Л. Пироженко виділяють декілька структурних елементів кооперативного навчання, а саме: позитивну взаємозалежність членів групи; особисту взаємодію, що стимулює діяльність; розвиток навичок міжособистісного спілкування та спілкування в невеликих групах (командах); обробка (аналіз, опрацювання) результатів діяльності групи (команди) [6, с.120].

Коопероване навчання реалізується в процесі розвитку мовлення дошкільника у спільній роботі вихователів та дітей із завданнями проблемного характеру, де рішення досягається через поєднання зусиль. Об'єднання знань, умінь, навичок дошкільників створює умови для взаємонавчання, в результаті чого потенціали всіх «присвоюються» кожним, а загальний прогрес у навчанні значно прискорюється. Як демократична технологія, таке навчання відкриває для дітей також можливість співпраці зі своїми ровесниками, що реалізовує прагнення кожної людини до спілкування. Розвиток мовлення має бути спрямований на розкриття та розвиток потенційних можливостей дошкільників, залучення їх до виконання навчальних завдань на засадах інтеграції та взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу.

Д. Джонсон виділяє п'ять необхідних компонентів ефективних ситуацій кооперованого навчання: позитивна взаємозалежність, взаємодія підтримки «пліч-о-пліч», індивідуальна відповідальність, вміння спільно працювати в малій групі, групова обробка результатів [7, с. 459].

Науковці виділяють кілька варіантів моделі кооперованого навчання: . STAD (Student teams - Achievement divisions, у перекладі «команди учнів бригади для підвищення результатів»), метод

«американської мозаїки» (англ. Jigsaw), TGT (Teams – Games – Tournament, букв. у перекладі «команда – гра – турнір») [5].

У роботі з дітьми дошкільного віку можна використати такі структури кооперативного навчання: «Думай – працюй у парі – ділись», «Команди – ігри – турніри», «Кажі та переключайся», «Кути», «Навчання разом». Зважаючи на те, що ігрова діяльність є провідною у дошкільному віці, педагогам слід звернути особливу увагу педагогам на ігрову кооперативну діяльність.

У процесі кооперативної гри у дітей формуються необхідні уміння і компетентності, які сприяють становленню її як учасника соціуму, а також розвивається вміння активно включатися та підтримувати діалог з іншими, працювати в команді, застосовувати мовні засоби у спілкуванні, розвивається лексичний запас слів. З дошкільниками можна грати в такі кооперативні ігри, як «Хто я?», «Крокодил», «Добери риму», «Коло ідей», «Слухай і передавай» та інші.

Для організації будь якої гри вихователю необхідно поділити дітей на команди для цього можна використати наступні методи:

- метод «Випадковий поділ». Цей метод є найлегшим у використанні, адже не вимагає великої затрати часу та не навантажує дітей. Під час використання методу вихователь пропонує дітям по черзі перерахувати до 4 (зважаючи на потрібну кількість дітей). Діти, групуються відповідно до цифри, яка їм випала. Також цей метод можна ускладнити, називаючи пори року, лісових мешканців, кольори тощо;

- метод «Особиста відповідальність». Під час використання цього методу ми надавали можливість одній дитині згрупувати інших або розділяти дітей за рівнем їх успішності;

- метод «Тематичний». Цей метод викликав найбільше позитивних емоцій у дітей, адже під час нього вони групувалися за спільними ознаками. Наприклад, за спільними характеристиками: вулицею проживанням, місяцем народження, кольором очей або волосся тощо. За спільними інтересами: улюбленою домашньою твариною, кольором, квіткою.

Кооперативні ігри в освітньому процесі ЗДО використовувалися в кілька етапів: 1) пропедевтичний етап – бесіда з дітьми на тему гри; 2) організаційний – підготовка матеріалів, пояснення правил і змісту гри; 3) діяльнісний – власне використання кооперативної ігрової діяльності; 4) підсумковий – підбивання підсумків гри.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У статті висвітлено сутність сучасних технологій кооперованого навчання в процесі виховання мовленнєвої особистості в ЗДО. Представлено моделі та структурні компоненти кооперованого навчання.

Запропоновані кооперативні ігри, які сприятимуть формуванню мовленнєвої особистості дошкільника

Список використаних джерел

1. Аніщук А.М. Оптимізація мовленнєвого самовираження старших дошкільників: методичний посібник. Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2008. 63 с.
2. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення. Львів: Світ, 1990. 176 с.
3. Гавриш Н.В. Розвиток мовленнєвотворчої діяльності в дошкільному дитинстві. Донецьк: Либідь, 2001. 13 с.
4. Дроздова В.В. застосування кооперованого навчання як різновиду сучасних педагогічних технологій для розвитку науково-педагогічних працівників. *Науковий вісник ужгородського університету. Серія: «педагогіка. Соціальна робота»*. 2016. випуск 1 (38). С. 120- 122.
5. Зімакова Л.В., Тупиця О.Ю. Коопероване навчання в сучасних закладах освіти України. URL: <http://surl.li/diyuh> (дата звернення: 22.11.21).
6. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: метод. посіб. / авт.-уклад.: О. Пометун, Л. Пироженко. К.:А.С.К., 2002. 136 с.
7. Johnson D.W. Conflict resolution and peer wederation programs in elementary and secondary school. A review of the research. *Review of Educational Research*. 1996. № 66. P. 459–506.

УДК: 373.2.091.64:004.087

Шляпкіна Н. В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Науковий керівник – к. п. н., ст. викл. **Фазан Т. П.**

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДО

У статті висвітлено питання використання мультимедійних засобів в освітній діяльності ЗДО, здійснено аналіз психолого-педагогічних досліджень із цієї проблематики. Наголошено на важливості впровадження в освітній простір ЗДО мультимедійних засобів. Здійснено експериментальне дослідження, яке доводить ефективність запропонованої програми по підвищенню кваліфікації педагогічних працівників щодо використання мультимедійних засобів навчання у роботі з дошкільниками.

Ключові слова: мультимедійні засоби, освітня діяльність у ЗДО, освітній простір у ЗДО, діти дошкільного віку.

Постановка проблеми. Сьогодення характеризується наявністю суттєвих зміни у національній політиці щодо дошкільної освіти. У результаті приєднання нашої країни до єдиного європейського простору мають місце прогресивні зміни, що стосуються стратегії її розвитку. Досить швидкими темпами відбувається процес